

310
OCTUBRE
2024

ELECCIONS PRESIDENCIALS ALS ESTATS UNITS: una mirada des de l'agenda transatlàntica

Pol Morillas (coord.), amb les anàlisis de **Pol Bargués, Inés Arco, Javier Borrás, Patricia Garcia Duran, Carme Colomina, Blanca Garcés, Anna Ayuso i Ricardo Martínez**

Les enquestes de la cursa cap a la Casa Blanca mostren un empat entre tots dos candidats: l'expresident Donald Trump i la demòcrata Kamala Harris. Passat l'efecte sorpresa, tant dels intents d'assassinat del primer com de la nominació exprés de la segona –prèvia renúncia del president Joe Biden–, el resultat de les eleccions presidencials és imprevisible.

En uns pocs estats determinants, la batalla continua oberta, i és probable que es repeteixi la circumstància per la qual el guanyador del vot popular no aconsegueixi la majoria al col·legi electoral, necessària per a l'elecció de la presidència.

Aquesta Nota Internacional és el resultat d'un esforç col·lectiu de l'equip investigador de CIDOB per analitzar els principals temes de l'agenda transatlàntica que, sens dubte, es veuran afectats pel resultat.

Introducció: del conegut i el desconegut de Harris i Trump

Pol Morillas, director, CIDOB

Pensant en la transcendència de les eleccions presidencials estatunidenques per al futur de la relació transatlàntica, un alt funcionari de la Unió Europea (UE) va comentar recentment, parafrasejant **Donald Rumsfeld**, exsecretari de Defensa dels Estats Units (EUA), que,

amb la victòria de Kamala Harris, ens mantindríem en el terreny del conegut desconegut (*the known unknown*), mentre que, amb la de Donald Trump, entrariem en el desconegut conegut (*the unknown known*).

Sabem que Harris representa la continuïtat en matèria de relacions transatlàntiques, tal com les concep el partit demòcrata avui. L'aliança entre els Estats Units i la UE continua sent un pilar fonamental de l'ordre liberal internacional. És també el major marc de cooperació birregional del món, tant en termes econòmics i polítics, com de seguretat i valors. El suport occidental a Ucraïna va ser clau per al fracàs dels propòsits inicials del Kremlin, però sabem que l'ajut a països tercers és cada cop més impopular entre unes certes bases demòcrates per a les quals el suport a les comunitats menys afavorides passa per davant de la despesa en política exterior. Sense haver torçat el braç d'Israel en la seva ofensiva regional a l'Orient Mitjà, els Estats Units i Europa coincideixen en la necessitat d'un alto el foc a Gaza i el Líban. Sabem també que Harris és defensora dels marcs de cooperació multilateral i dels drets de les dones i de les minories.

El que no sabem és la distància que marcarà Harris amb l'agenda del seu predecessor. La vicepresidenta no és filla de la Guerra Freda, com sí que n'és Biden. Tendeix a anteposar els interessos estatunidencs en l'exercici de la política exterior, per sobre de marcs ideològics i d'una visió definida pel *cleavage* entre **democràcies i autoritarismes**. La relació amb la UE pot passar, cada cop més, pel sedàs del proteccionisme econòmic i del transaccionalisme dels interessos dels Estats Units, amb demandes més explícites per reforçar la participació europea en l'OTAN i la despesa en defensa, o condicionar les relacions UE-Xina d'acord amb l'agenda del *de-risking* que promou la Casa Blanca.

Així mateix, és probable que Harris busqui reforçar les aliances «minilaterals» a l'Indopacífic, amb aliats *like-minded*, com ara el QUAD o l'AUKUS, en detriment de marcs de cooperació regional més amplis i multilaterals. Pot augmentar també la divergència amb la UE en sectors reguladors específics, des de l'agenda climàtica, d'energia i sostenibilitat, a la tecnologia i la intel·ligència artificial (IA).

De Trump desconeixem tota conseqüència del seu caràcter temperamental i imprevisible. Desconeixem, també, com pretén acabar la guerra d'Ucraïna «en 24 hores» o, el que és el mateix, quins termes preveu per a la capitulació d'Ucraïna als territoris ocupats per Rússia i les conseqüències de la camaraderia de Trump amb Putin o altres «homes forts». Tampoc sabem com pretén aconseguir la pau amb palestins i àrabs si la política exterior del partit republicà es nodreix cada vegada més d'enfocaments messiànics evangelistes, en línia amb les tesis del «gran Israel».

A la UE, els partits de dreta radical es veuran reivindicats amb la victòria de Trump. I el risc de desunió entre estats membres pot passar per la competició entre els seus líders per ser el primer a acostar-se a la Casa Blanca

Sí que coneixem, no obstant això, els continguts del «Projecte 2025», del qual Trump pretén distanciar-se, però que s'ha convertit en el llibre d'instruccions del moviment MAGA (Make America Great Again): cooperació de tota l'administració amb fidels al moviment, estat mínim, transaccionalisme extrem en matèria de política exterior, menyspreu pel multilateralisme i aliança amb les forces nacionalistes i patriòtiques. A la UE, els partits de dreta radical es veuran reivindicats amb la victòria de Trump. I el risc de desunió entre estats membres pot passar per la competició entre els líders de la Unió per ser el primer a acostar-se a la Casa Blanca o, fins i tot, per una visita de Viktor Orbán a la mansió de Trump a Mar-a-Lago, felicitant-lo per la seva victòria o, potser, qüestionant la legitimitat d'unes eleccions guanyades per Harris.

Política exterior i de defensa: elements de continuïtat

Pol Bargués, investigador sènior, CIDOB

Pel que fa a les discussions sobre defensa i política exterior, Kamala Harris i Donald Trump s'assemblen més del que els agradaria; més del que sovint s'admet a **les anàlisis i les comparacions acadèmiques**, i de com s'autodefineixen els candidats. Amb un to conciliador i normatiu, Harris abandera la defensa de la democràcia a escala global, del multilateralisme i d'unes relacions

internacionals basades en el respecte de les lleis i les normes, mentre acusa Trump de decantar-se per l'aïllacionisme, abandonar el sentit de la responsabilitat, menystenir els aliats i apostar per l'acció unilateral. Harris s'enorgulleix del lideratge ofert pel president Joe Biden en política exterior, tot destacant el seu suport a Ucraïna. Així, promet continuar defensant aquest país per custodiar la seguretat a Europa, alhora que assegura que, si Trump estigués al poder, Putin ja hauria arribat a Kíiv.

Amb un to més estrident, polèmic i maniqueu, Trump aposta per una **política aïllacionista**, que contrasta amb el suposat internacionalisme liberal i el cosmopolitisme dels demòcrates, i que dona sentit als mantres de l'«America First» o el «Make America Great Again». Trump es declara el president més «pro-Israel» de la història i adverteix els votants que Harris seria la «més anti-Israel». Amb regularitat, critica la falta de «ferocitat» de l'Administració Biden i

es vanta constantment que resoldria els conflictes de Rússia-Ucraïna o Israel-Palestina «en un dia».

Tanmateix, l'Amèrica *fortalesa* de Trump no és tan diferent de la de Harris, qui presumeix que, per primera

vegada en aquest segle, els Estats Units no estan involucrats en una guerra ni tenen tropes lluitant a cap racó del món. En matèria de defensa, tots dos candidats coincideixen en la necessitat de **modernitzar les forces armades** (i no voler ampliar-les) i donen una importància cabdal a la dissuasió en un món de competició entre potències. Poc parlen d'estats fràgils o fallits, o de l'amenaça del terrorisme internacional, ni molt menys de com les seves tropes podrien ajudar a la reconstrucció de nacions i estats a l'Àfrica o l'Amèrica Llatina, com era freqüent en debats de dècades anteriors.

Tant Harris com Trump assenyalen la Xina com l'enemic principal. Harris creu que la influència de la **Xina** és «la principal amenaça a la seguretat nacional», mentre que Trump, que ja va llançar una guerra comercial contra la Xina durant el seu mandat, ara anuncia que augmentarà la confrontació tecnològica i industrial. Els dos **secunden políticament i militarment Israel**, i es mantenen fermes contra l'Iran i els seus aliats. Tampoc els divideix la decisió presa sobre l'Afganistan. Tal com va quedar clar en el debat presidencial, tots dos s'acusen mútuament de la polèmica retirada de tropes: Harris retreu a Trump haver negociat amb els talibans l'any 2020, i Trump critica que, durant la retirada de tropes sota l'Administració Biden el 2021, morissin una dotzena de soldats. Tanmateix, no discuteixen la decisió sobre la retirada, i els dos aposten per la no intervenció militar directa a l'Orient Mitjà.

Amb això no es tracta d'obviar les diferències. Per exemple, respecte a la guerra d'Ucraïna, s'observen discrepàncies significatives, tot i que tots dos candidats critiquen l'expansionisme de Vladímir Putin: si bé Harris sempre emfatitza la necessitat de continuar ajudant Ucraïna fins que faci falta, Trump, que admet avenir-se amb Putin, fanfarroneja sobre el seu pla d'acabar la guerra en 24 hores. Així mateix, existeixen clares diferències en les formes i en la cordialitat mostrada cap als aliats europeus i l'OTAN (que Harris enalteix i Trump qüestiona).

Com a precedent, cal no oblidar que, durant el seu mandat, Trump va voler destruir l'ordre liberal internacional i sortir d'acords multilaterals, cosa que l'Administració Biden ha volgut restaurar. En el fons, es tracta d'observar com aquest món de creixent confrontació geopolítica condiciona una primera potència en replegament: Trump i Harris comparteixen aliats i adversaris, i s'inclinen per una política cauta envers l'exterior.

La competició amb la Xina: el diable és als detalls

Inés Arco Escriche, investigadora, CIDOB

La Xina és, possiblement, el punt de convergència més important dels candidats presidencials. Republicans i demòcrates coincideixen tant en el diagnòstic –Beijing és una amenaça– com en la dinàmica general de les relacions –la competició estratègica. Guanyi qui guanyi, es donarà continuïtat a un enfocament antagònic envers el país asiàtic que, cada vegada més, impregna els debats i les polítiques domèstiques sobre economia, tecnologia o canvi climàtic. Ara bé, els matisos són importants i el desacord impera en els temes centrals i les estratègies per competir amb la Xina.

Tot i que encara que no ha definit explícitament la seva política cap a la Xina, l'any 2023, Harris va sentenciar en una entrevista que la competició amb Beijing «va de minimitzar riscos (*de-risking*)». El focus d'una nova administració demòcrata s'orientarà a gestionar la rivalitat mitjançant el continuïsm de l'estratègia incisiva de l'Administració Biden, dirigida a la imposició d'aranzels i controls d'exportacions en sectors estratègics (energies renovables, semiconductors o productes mèdics, entre d'altres) i l'enfortiment de la indústria estatunidenca amb inversions més grans.

A l'estratègia de «pati petit, tanques altes», elaborada per Jake Sullivan, també se li sumaran «grans coalicions» per a la coordinació amb aliats en resposta a l'assertivitat xinesa –tant a Taiwan com als conflictes del mar de la Xina Meridional. L'elecció del governador de Minnesota, Tim Walz, com a potencial vicepresident, que compta

amb una extensa experiència amb la Xina, també assenyala la voluntat de mantenir un diàleg obert i cert pragmatisme amb el seu rival.

L'aposta de Trump és, en canvi, el desacoblament a qualsevol preu. D'una banda, l'enfocament de l'expresident aspira a «assegurar una independència estratègica de la Xina» amb la revocació del seu estatus de nació més afavorida per comerciar i la imposició d'aranzels del 60% a tots els productes d'origen xinès, amb un cost previst de gairebé 2.600 dòlars anuals per a les llars estatunidenques. De l'altra, mesures similars a la *China Initiative* –que va portar a la recerca gairebé persecutòria d'acadèmics d'origen xinès i asiàtic a universitats estatunidenques

L'aposta de Trump és el desacoblament a qualsevol preu. El seu enfocament aspira a «assegurar una independència estratègica de la Xina» amb la revocació del seu estatus de nació més afavorida per comerciar i la imposició d'aranzels del 60% a tots els seus productes.

per evitar el robatori de propietat intel·lectual– podrien ser reintroduïdes malgrat la seva orientació discriminatòria i l'augment del racisme contra els estatunidencs de descendència asiàtica, tal com defensa la plataforma *Stop AAPI Hate*.

L'enfocament aïllacionista i transaccional de Trump també afectarà les relacions amb la resta d'actors internacionals, incloent-hi Taipei, a qui el republicà ja ha avisat que «haurà de pagar per la seva defensa» i a la qual acusa de «robar el nostre negoci» de semiconductors. No obstant això, la retòrica erràtica de Trump, amb elogis continus al president xinès Xi Jinping, podria arribar a nous màxims durant una segona nova administració segons quin sigui el seu equip: figures com Matt Pottinger, exassessor adjunt de seguretat nacional, advoquen explícitament pel canvi de règim a la Xina, mentre que altres veus candidates al Departament d'Estat, com ara Elbridge Colby o Robert O'Brien, s'hi oposen.

I què n'opina Beijing? Per a les autoritats xineses, a penes hi ha diferències entre tots dos candidats: cap és bo ni està per conèixer. Però, davant un context advers i la seva aversió al risc, és possible que la Xina prefereixi la previsibilitat de Harris a la volatilitat de Trump.

Tecnologia: consensos geopolítics, interrogants reguladors

Javier Borràs, investigador, CIDOB

Els Estats Units i la Unió Europea han tingut, en les darreres dècades, aproximacions diferents a la tecno-

logia. El model estatunidenc ha estat fonamentalment optimista, prioritzant el lliure mercat i la innovació. L'uropeu, en canvi, ha estat més escèptic, usant el poder de l'Estat per contrarestar el de les grans empreses tecnològiques. Un tercer «**imperi digital**», la Xina, ha ascendit i ha generat suspicàcia tant a Washington –pel seu impacte en l'hegemonia estatunidenca– com a Brussel·les –pel seu model digital estatalista-autoritari.

En els darrers anys d'Administració Biden, tanmateix, s'ha produït una major convergència entre la visió estatunidenca i l'europea. D'una banda, la UE s'ha *americanitzat* en la seva postura davant Beijing, en dur a terme dures restriccions a les exportacions de *hardware* avançat i limitar les inversions xineses en sectors tecnològics capdavanters. De l'altra, els EUA s'han *europèïtzat*, amb

En els darrers anys d'Administració Biden s'ha produït una major convergència entre la visió estatunidenca i l'europea: la UE s'ha americanitzat en la seva postura davant Beijing, en dur a terme dures restriccions a les exportacions de hardware avançat i limitar les inversions xineses en sectors tecnològics capdavanters, i els Estats Units s'han europèïtzat, amb una major regulació de les grans tecnològiques.

una major regulació de les grans tecnològiques i portant Google, Apple, Meta o Amazon **als tribunals** per comportaments anticompetitius.

Quina continuïtat tindrà aquesta nova visió estatunidenca de la tecnologia –de més confrontació amb la Xina, més proreguladora– si Kamala Harris venç a les eleccions, o si, per contra, és Donald Trump qui en surt vencedor? En matèria de competició tecnològica amb el país asiàtic, guanyi qui guanyi, la política seguida per Biden continuarà intacta. En uns Estats Units fortament polaritzats, un dels pocs consensos entre demòcrates i republicans és el suport a una competició dura amb la Xina en què **la tecnologia juga un paper central**.

En el camp de la regulació, existeixen més interrogants. Encara que Harris és considerada una continuadora de les polítiques de Biden, els seus **vincles** amb empresaris de Silicon Valley i la seva etapa política en la protecnològica Califòrnia, podrien indicar que la contesa amb les *Big Tech* es mantindrà, però no augmentarà. La simple implementació de les iniciatives del seu predecessor pot satisfer unes bases demòcrates que demanaven més regulació.

El cas dels republicans és més confús. En primer lloc, per la impredecibilitat de Donald Trump, qui ha defen-

sat **menys regulació** en algunes àrees, però que alhora ha atacat repetidament empreses de Silicon Valley. En segon lloc, pel seu candidat a vicepresident, J. D. Vance, que tampoc ofereix més certeses: ha rebut suport de figures del món tecnològic com Peter Thiel, alhora que s'ha mostrat **a favor** de «trencar» Google. Encara que els republicans han aconseguit **suports del Silicon Valley** més personalista i del capital de risc –Elon Musk, Marc Andreessen–, la majoria del Silicon Valley *corporatiu* segueix en el camp demòcrata.

En els pròxims anys, la qüestió tecnològica més important per als Estats Units serà la IA. En aquest àmbit, convergeixen la competició geopolítica i l'esforç regulador. Així, existeix el temor que regular massa la IA afavoreixi la Xina, però, al mateix temps, que regular-la

poc generi crisis i desigualtats imprevistes. Els EUA consideren que aquesta tecnologia és **clau** per mantenir-se per davant de la Xina; tanmateix, perquè així sigui, la IA ha de complir les expectatives revolucionàries que se li han atribuït, fet que cada vegada **genera més escepticisme**. La intel·ligència artificial, a més, pot tornar a tensar la tradicional divergència ideològica-tecnològica transatlàntica, amb uns Estats Units –de nou– més

oberts als riscos que presenta aquesta tecnologia i una UE més procliu a la regulació.

Comerç: entre el rastre de Biden i la guerra aranzelària

Patricia Garcia Duran, investigadora associada, CIDOB

La UE és una de les principals potències mundials comercials, juntament amb els Estats Units i la Xina. L'any 2023, segons Eurostat, la UE va exportar i va importar béns per un total de 5.073 mil milions d'euros (sense incloure el comerç intracomunitari), és a dir, 417 mil milions d'euros menys que la Xina i 271 mil milions d'euros més que els EUA. El major exportador mundial de béns és la Xina (17,5%); el segon, la UE (14,3%), i el tercer, els Estats Units (10,5%). Tanmateix, la potència nord-americana és la major importadora mundial de béns (15,9%), seguida de la UE (13,7%) i, després, de la Xina (12,9%). Per a la UE, els EUA són el seu principal client i, per tant, està molt interessada en la seva política comercial.

Malgrat la importància dels Estats Units pel que fa al comerç mundial i tot i el tradicional enfocament li-

beral, l'última dècada ha portat un enduriment de la seva política comercial. Durant el període en què va ser president, Donald Trump va bloquejar la renovació dels membres de l'òrgan d'apel·lacions de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), inutilitzant-lo per a la gestió de conflictes en matèria de comerç internacional, cosa que va afeblir l'organisme. A més, va entrar en una guerra comercial amb la Xina, pujant els aranzels per sobre del 20% i bloquejant-ne les exportacions tecnològiques; així mateix, a causa de diversos productes (com ara l'acer i l'alumini) també va entrar en conflicte amb els seus aliats, incloent-hi la UE. Va ser un període de forta tensió comercial.

Durant la posterior presidència de Joe Biden, la potència estatunidenca ha mantingut els seus alts aranzels i el control d'exportacions amb la Xina, així com el bloqueig de l'òrgan d'apel·lacions de l'OMC; tanmateix, ha fet les paus amb els seus aliats, en arribar a acords de cooperació com ara el Consell de Comerç i Tecnologia (CCT) –amb la UE–, o el Marc Econòmic de l'Indo-pacífic (IPEF) –amb països asiàtics–, per tal d'enfortir el bloc occidental.

El repàs del que s'ha esdevingut des del 2017 ajuda a entendre el que passarà en funció de qui guanyi les pròximes eleccions presidencials. Si guanya Kamala Harris, la situació continuarà sent molt similar a l'actual: la UE podrà seguir amb la seva estreta cooperació a través del CCT i serà pressionada pels EUA perquè sigui més dura amb la Xina. Tanmateix, si guanya Trump, l'escenari tornarà a ser de tensió, tant global com entre la UE i els Estats Units, ja que el candidat ha promès pujar els aranzels al 60% per als productes provinents de la Xina, i al 10% per a la resta del món. A més, també **ha promès** una taxa impositiva del 15% per als productes «fets als Estats Units» per atreure les inversions dels principals fabricants del món. En definitiva, Trump preveu atacar els fonaments de l'OMC i entrar en una guerra aranzelària i d'inversions que també afectaria la UE.

Desinformació: violència política i realitats alternatives

Carme Colomina, investigadora sènior, CIDOB

Els estatunidencs s'enfronten a unes eleccions que, segons Donald Trump, podrien estar «falsejades» fins i tot abans de celebrar-se. La fiscal general adjunta dels Estats Units ha advertit de l'«**augment sense precedents**» de les amenaces a funcionaris públics i treballadors electorals, «des de secretaris electes o designats fins a voluntaris», als punts de votació. El Departament de Justícia ha presentat centenars de casos i ha advertit

del risc que suposa aquest increment de les amenaces de violència i de violència real per a la seguretat electoral. Segons una **enquesta de Reuters/Ipsos**, dos de cada tres estatunidencs diuen que els preocupa el risc de violència política i de revenja electoral després del 5 de novembre, recordant l'assalt al Capitoli del 6 de gener de 2021.

La toxicitat del debat electoral als Estats Units té ressons transatlàntics: des de les **teories de suposades tupinades** fins a la irrupció de la **violència política** en campanya; des de l'intent d'assassinat contra Donald Trump en un míting a Butler, Pensilvània, fins al tiroteig que va ferir el primer ministre d'Eslovàquia, Robert Fico, el maig del 2024. El reforç dels extrems, l'enduriment del llenguatge i la violència verbal contra l'adversari tansen les campanyes electorals i les dinàmiques polítiques tant a la UE com als EUA. Però aquestes similituds transatlàntiques estan carregades de matisos. El primer d'aquests matisos apunta directament al paper de les xarxes socials i a les diferents concepcions sobre els límits de la llibertat d'expressió; el segon, a qui hi ha darrere de la desinformació que contamina el debat públic.

L'entrada en campanya d'Elon Musk com a **convidat d'honor** a l'escenari ovacionant Trump, també com a

Trump preveu atacar els fonaments de l'OMC i entrar en una guerra aranzelària i d'inversions que també afectaria la UE.

entrevistador i divulgador de notícies falses, simbolitza tot allò que la UE pretén delimitar amb la seva Llei de serveis digitals (DSA, per les sigles en anglès). En aquests dos anys des que va comprar Twitter i va rebatejar-lo com a X, Musk ha publicat o compartit 52 missatges sobre el vot de ciutadans sense papers, que han sumat gairebé 700 milions de visites, segons una **anàlisi del Washington Post**. En aquest context, la Comissió Europea ha obert la seva pròpia batalla contra Musk. El juliol passat, després de set mesos d'investigacions, Brussel·les va denunciar la plataforma X per considerar que les marques blaves de verificació de la xarxa social són enganyoses i no compleixen amb els requisits de transparència i rendició de comptes del bloc comunitari, a més de no respectar les regles de transparència publicitària. Tanmateix, i **malgrat els titulars inicials**, la recerca de la Comissió sobre «la difusió de continguts il·lícits i l'eficàcia de les mesures adoptades per combatre la manipulació de la informació» continua oberta.

Tot i la legislació posada en marxa a la UE, Brussel·les és conscient de **la batalla per la llibertat d'expressió** oberta als Estats Units i dels problemes de l'Administració Biden i de tots aquells que han intentat discutir els límits de la toxicitat en línia. **Una investigació del**

Congrés, dirigida pel republicà Jim Jordan a finals del 2022, acusava l'Administració Biden d'obligar les grans empreses tecnològiques a aplicar la censura sobre veus conservadores i a tapar la boca de la ciutadania estatunidenca en general. Durant els darrers mesos, l'extrema dreta europea ha començat a **fer-se ressò d'aquests debats**, i el risc d'importar una politització divisiva en les discussions sobre la desinformació comença a intuir-se també en aquest costat de l'Atlàntic.

A més, mentre la UE segueix obsessionada amb la **ingerència russa** sobre el debat europeu, als Estats Units, fins i tot amb les denúncies del Departament de Justícia contra determinades campanyes vinculades a Rússia i l'Iran, la polèmica sobre la influència externa que va marcar la campanya del 2016 ha quedat eclipsada per la quantitat de desinformació generada pels mateixos actors locals i, en especial, per Donald Trump. El candidat republicà, qui, el mateix dia de la seva presa de possessió el gener del 2017, va encunyar la idea dels «**fets alternatius**» per modelar el seu propi relat, ha acabat abraçant una *realitat alternativa* en la qual existeixen **immigrants que mengen mascotes**, estats on és legal **avortar després d'haver donat a llum**, i on l'insult, la desqualificació i el discurs de l'odi formen part de la valoració que fa de *l'altre*, començant per la candidata rival, Kamala Harris.

El reforç dels extrems, l'enduriment del llenguatge i la violència verbal contra l'adversari tensen les campanyes electorals i les dinàmiques polítiques tant a la UE com als EUA.

Immigració: tot acaba a la frontera

Blanca Garcés, investigadora sènior, CIDOB

La immigració ha tornat a ser un dels temes clau de la campanya electoral. No és d'estranyar si considerem que, segons les **enquestes**, es troba entre les principals preocupacions de la població. És, a més, una qüestió que divideix l'electorat: mentre sis de cada deu votants republicans estan a favor de la deportació dels immigrants indocumentats, gairebé nou de cada deu votants demòcrates són partidaris del contrari, és a dir, que es quedin legalment.

És difícil saber què és primer, si la polarització de l'electorat o la polarització del debat polític. D'una banda, els **republicans presenten** els demòcrates com a ineptes, acusant-los de crear una crisi a la frontera amb les seves polítiques liberals. De l'altra, els demòcrates argumenten que les polítiques «dures» dels republicans no aborden les causes estructurals de les migracions i van en contra dels valors fonamentals dels Estats Units.

En termes de mesures concretes, Donald Trump promet que, si és president, durà a terme deportacions massives i acabarà amb el dret a la nacionalitat per naixement. Per part seva, Kamala Harris assegura que continuarà treballant perquè s'aprovi una nova llei que restringeixi les entrades irregulars (fins ara paralitzada al Congrés pels republicans) i que faciliti l'entrada per via regular.

També hi ha diferències en tot allò que ambdós governs han fet fins ara. Per exemple, l'Administració de Joe Biden va suspendre immediatament dues polítiques del Govern Trump: la que forçava els sol·licitants d'asil a esperar la resolució de les seves apel·lacions a Mèxic, i la que separava pares i fills arribats irregularment a la frontera. Més recentment, el juny del 2024, l'Administració demòcrata ha reconegut el dret a quedar-se i a treballar dels cònjuges indocumentats de ciutadans estatunidencs, la qual cosa suposa una mesura de regularització impensable sota un govern republicà.

On gairebé no hi ha hagut diferències fonamentals és, novament, a la frontera. Pressionada per l'augment de les arribades irregulars –que l'any 2023 van assolir el **màxim històric anual** de més de 2,4 milions d'intents d'encreuament– i pels alcaldes demòcrates de ciutats

que es van veure desbordades per l'increment de les entrades des del sud del país, el juny del 2024, l'Administració Biden va aprovar una ordre executiva que, a l'estil Trump, permetia la deportació immediata dels immigrants sense necessitat

de processar-ne les sol·licituds d'asil.

Aquest anar i venir, o cedir a la frontera, no és exclusiu de Biden. Recordem que Obama va deportar més estrangers que qualsevol altre president anterior. Amb vista a la presidència, Harris també ha moderat les seves posicions, defensant ara la construcció del mur, els procediments d'asil exprés o les polítiques de deportació. «**Hi ha d'haver conseqüències**» per als immigrants que travessen irregularment la frontera, recordava durant la campanya.

En cas de guanyar, la immigració continuarà sent una qüestió incòmoda per als demòcrates. Facin el que facin, sempre serà poc per als uns (els defensors dels drets dels immigrants) i massa per als altres (els partidaris de mostrar mà dura amb la immigració). Mentrestant, Donald Trump continua gesticulant i llançant proclames incendiàries. En aquest cas, però, és igual el que digui i el que acabi passant. Com a Europa, per als votants dels qui defensen posicions populistes i antiimmigració, val més la retòrica que els fets. És justament això el que fa que, si més no en aquest àmbit, tinguin totes les de guanyar.

Els Estats Units i la geopolítica multipolar del Sud global

Anna Ayuso, investigadora sènior, CIDOB

Amb la inestabilitat creixent i la competència internacional, emergeixen les reivindicacions del Sud global davant la percepció d'immobilisme per part del Nord global. Ni l'Administració Trump ni la de Biden han tingut una estratègia clara envers un grup de països que ells consideren heterogeni i mancat de cohesió. Trump, amb la seva divisió maniquea entre amics i enemics, els va identificar com una amenaça a la qual calia fer-hi front. L'Administració Biden, per la seva banda, també ha vist amb recel els intents de la Xina d'erigir-se en líder del Sud global en oposició a l'ordre liberal. Durant els primers anys del seu mandat, va intentar crear aliances abanderant la democràcia i els valors liberals davant l'avançament dels règims il·liberals i autòcrates.

Més recentment, però, s'ha anat conformant una posició més pragmàtica i menys ideològica, amb una diplomàcia de geometria variable basada a enfortir els interessos comuns amb les potències emergents del Sud global. Amb això, s'ha desplegat una nova aproximació que ha portat el president, la vicepresidenta i el secretari d'Estat a una intensa agenda de contactes amb països del Sud global, encara que també amb organismes regionals com ara la Unió Africana (UA) o l'Associació de les Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN, per les sigles en anglès).

Aquesta estratègia, de la qual Harris forma part, busca enfortir llaços econòmics basats en l'interès mutu i no tant en factors ideològics. La candidata demòcrata representa una posició més multilateralista i oberta al Sud global que la de Trump, sempre que l'interès nacional no estigui en risc. Harris ha assegurat que els Estats Units guanyaran la competició entre grans potències del segle XXI sense abdicar d'un lideratge global. En canvi, Trump assumeix una postura més defensiva i aïllacionista, contrària a la despesa excessiva en matèria de cooperació amb tercers, tret que sigui en benefici propi. Un exemple clar en són les diferents aproximacions a l'agenda climàtica on les posicions dels dos candidats són oposades i tenen grans repercussions per al Sud global. Així mateix, si Trump torna a la Casa Blanca, probablement vindran noves **retallades a les agències de les Nacions Unides**, tal com va fer durant el seu primer mandat, posant en perill el sistema multilateral.

Les relacions dels Estats Units amb el Sud global, però, tenen altres fronts oberts amb conseqüències

transatlàntiques. Molts d'aquests països no comparteixen la posició dels EUA i els seus aliats europeus respecte la guerra d'Ucraïna, i rebutgen les sancions a Moscou. Així mateix, acusen Occident de doble moral a l'Orient Mitjà, on la guerra de Gaza i la seva extensió al Líban han incrementat el desprestigi de la potència nord-americana al Sud global, desprestigi que s'ha estès també a Occident i a les Nacions Unides, a causa de la seva inoperància.

D'altra banda, l'Administració demòcrata s'ha obert a la possibilitat d'una reforma del Consell de Seguretat, fet al qual, tradicionalment, els Estats Units havien estat reticents. En aquest sentit, coincideix amb la UE i amb el Sud global, encara que amb diferències respecte a l'abast de les reformes, tal com s'ha demostrat en les negociacions del **Pacte per al Futur**, adoptat el setembre del 2024. Un nou fracàs de les reformes afebliria el ja malmès sistema de seguretat col·lectiu, amb danys col·laterals a l'Aliança Atlàntica.

Altres fronts oberts amb el Sud global són les demandes creixents d'una **reforma de l'arquitectura financera internacional** i, en concret, per al finançament de l'**Agenda 2030** i per respondre als problemes del deu-

La continuïtat de l'Administració demòcrata suposaria un aprofundiment de l'enfocament diplomàtic, que afavoreix una governança multilateral com la que promou la UE.

te. Les negociacions de la IV **Conferència Internacional de Finançament per al Desenvolupament**, que se celebrarà el 2025 a Espanya, es veurien compromeses amb una Administració reticent al multilateralisme. La manca d'avenç en les reformes comporta un risc de fragmentació més gran del sistema financer, així com l'auge de vies alternatives com les impulsades pels **BRICS**, cosa que ja es reflecteix en l'aposta per la desdolarització de les transaccions, que busca reduir la dependència de la divisa nord-americana i, amb això, afeblir-ne el paper global.

La continuïtat de l'Administració demòcrata suposaria un aprofundiment de l'enfocament diplomàtic, que afavoreix una governança multilateral com la que promou la UE; mentre que una reedició de Trump augura una confrontació més gran amb el Sud global. En qualsevol dels dos casos, però, les demandes del Sud global continuaran emergint i suposant un repte per a l'*statu quo*. Només un govern favorable al multilateralisme als Estats Units permetrà avançar, juntament amb els seus socis, en les reformes necessàries per modernitzar i fer més inclusiu i eficaç el sistema internacional, tal com reclamen els països del Sud global.

Canvi climàtic: baló d'oxigen o nova retirada dels Acords de París

Ricardo Martinez, investigador sènior, CIDOB

Amb un 2024 encaminat a ser l'any més calorós del planeta, mai abans registrat, les eleccions presidencials dels Estats Units prenen una rellevància transcendental per a l'agenda climàtica global. En tractar-se del segon emissor de gasos d'efecte hivernacle més gran, per darrere de la Xina, una victòria de Donald Trump implicaria, probablement, renunciar de manera definitiva al cada vegada més difícil objectiu de mantenir l'escalfament global per sota dels 1,5 graus centígrads respecte als nivells preindustrials. Segons estimacions efectuades per **CarbonBrief** a principis del 2024, el retorn de Trump a la Casa Blanca podria suposar, per al 2030, l'emissió addicional per part estatunidenca de 4.000 milions de tones de CO₂ equivalent, en comparació amb les mesures de Joe Biden, una xifra que iguala la suma de les emissions anuals de la UE i el Japó.

Si els Estats Units es retiressin novament de l'acció climàtica internacional, la UE podria assumir el rol de lideratge global, en cooperació amb la Xina.

La victòria de Kamala Harris, en canvi, suposaria mantenir l'agenda climàtica com a prioritat política. L'any 2021, en reincorporar-se a l'Acord de París, l'Administració Biden-Harris es va comprometre a reduir, de cara al 2030, un 50%-52% les seves emissions de gasos d'efecte hivernacle respecte als nivells del 2005, superant l'objectiu fixat per l'expresident demòcrata Barack Obama el 2015.

La pedra angular de l'Administració Biden va ser l'adopció de la Llei de reducció de la inflació (IRA, per les sigles en anglès), promoguda com el més ampli paquet de mesures climàtiques de la història del país i que va aconseguir l'aprovació del Senat, precisament després del vot de desempat de la vicepresidenta Harris. Tot i el canvi recent de postura sobre la prohibició de la fractura hidràulica –la polèmica tècnica d'extracció de gas i petroli–, l'història mediambiental de la candidata demòcrata és innegable en comparació amb el del republicà, tal com demostren els primers passos de Harris com a fiscal general de l'estat de Califòrnia entre el 2011 i el 2017, quan va iniciar demandes judicials contra empreses petrolieres per danys mediambientals i irregularitats.

Les negociacions de la COP-29 de l'Azerbaidjan tindran lloc just després de les eleccions, en un clima internacional marcat profundament per dos possibles escenaris oposats de manera diametral. Si fos reelegit, l'equip

de campanya de Trump ha anunciat que expandiria la producció nacional de gas i petroli, tornaria a retirar els Estats Units de l'Acord de París¹ i, fins i tot, de la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (UNFCCC, per les sigles en anglès).

Amb aquesta decisió o sense, la segona Administració Trump emetria un perillós senyal de distensió per als països productors d'hidrocarburs més reticents, sos-cavant tant l'ajut climàtic internacional com els acords climàtics bilaterals amb la Xina. De la mateixa manera, atesa la iniciativa de la UE d'establir un impost sobre el carboni als productes importats, les relacions comercials transatlàntiques patirien una major tensió.

Alhora, si els Estats Units es retiressin novament de l'acció climàtica internacional, la UE podria assumir el rol de lideratge global, en cooperació amb la Xina. Amb una potència nord-americana encara lluny d'assolir l'objectiu de reducció d'emissions que s'ha fixat, el Govern Harris, per la seva banda, podria significar –mai més ben dit– un baló d'oxigen, redoblant esforços, tant a escala nacional com internacional, a favor de la transició energètica necessària per assolir l'Acord de París.

1. Quan Trump va anunciar l'any 2017 la decisió de retirar el seu país de l'Acord de París, va declarar haver estat elegit per representar els ciutadans de Pittsburgh i no els de París. La decisió va ser repudiada pel mateix alcalde de Pittsburgh, que, en canvi, sí que es va comprometre, juntament amb 406 alcaldes estatunidencs més, a honrar els objectius climàtics internacionals.